

Sådan fungerer en humlebifamilie

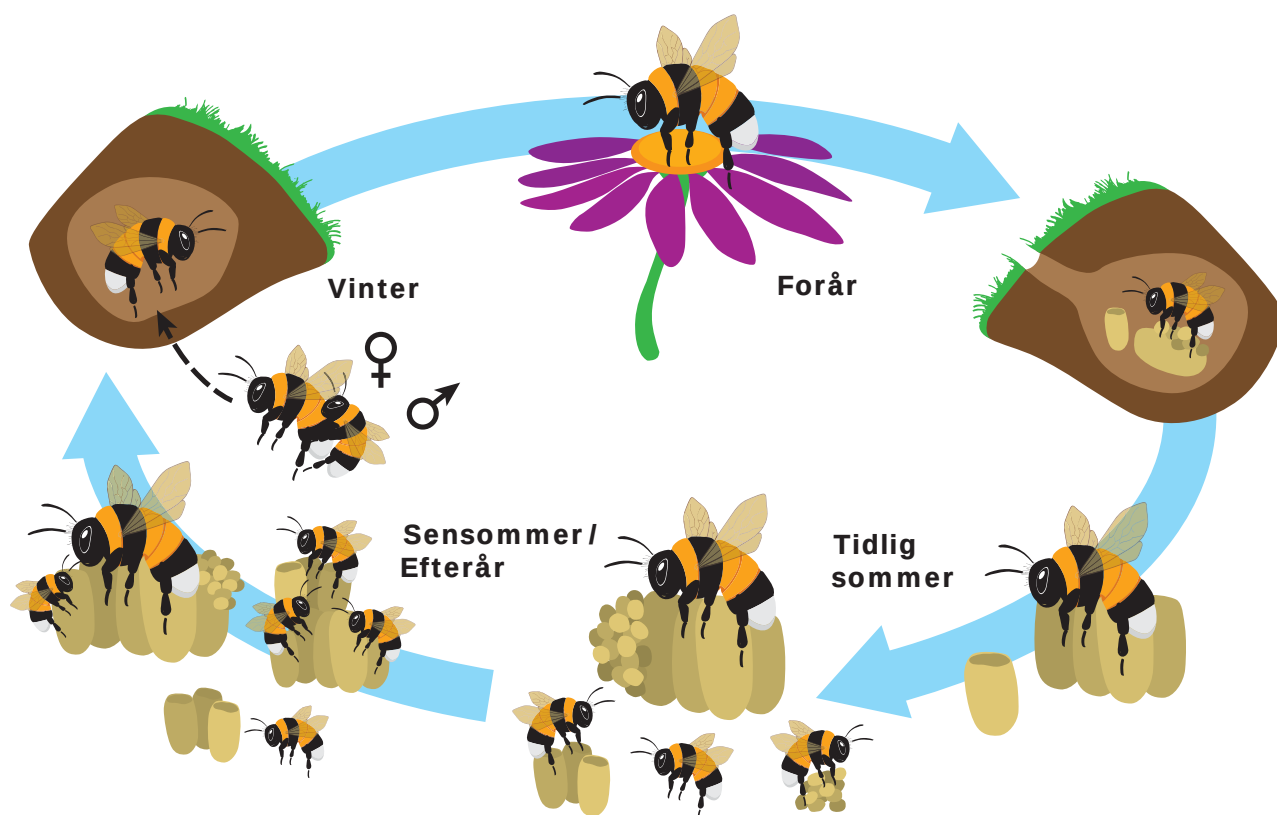
Humlebierne er gode bestøvere, og det er vigtigt at passe på dem i landbrugslandet. Af de knap 300 biarter, vi har set i Danmark, er 29 humlebiarter – af dem er 21 redebyggende arter, der bygger enårige kolonier. De øvrige otte arter er snyltehumler, der snylter på andre humlebiarter. Af de 29 arter er fire arter uddøde, én kritisk truet, tre truede, tre næsten truede og de øvrige livskraftige (Rødliste 2019).

Livscyklus

De enårige kolonier anlægges af en overvintret dronning, som er befrugtet året før (se figur 1). Om foråret fra marts måned og frem til maj kommer dronningerne frem fra deres dvale. De er sultne og skal først have noget at spise (nektar og pollen), og derefter begynder hver enkelt at lede efter et

egnet redested. Når dronningen har fundet en egnet redeplads anlægger hun boet og opfostrer det første hold yngel, som er arbejdere. Dvs. at hun alene indsamler redemateriale og føde, laver yngelceller af voks, der provianteres med pollen og nektar, hvori hun lægger 8-16 æg, og passer ynglen i boet. Når det første hold arbejdere er klare til at flyve ud engang i maj-juni, bliver dronningen i boet i resten af sin levetid og lægger æg, mens arbejderne tager sig af indsamling af føde og redemateriale og af at passe ynglen i boet. Nu ser man ikke længere de store dronninger udenfor, men man ser de mindre arbejdere hente nektar og pollen i blomsterne. På det her tidspunkt har humlebierne brug for, at der er mange biplanter, og at deres redepladser ikke bliver forstyrret.

Figur 1. Humlebiens livscyklus. Illustration Camilla Fougner.

Støttet af Landbrugsstyrelsen

DANMARKS BIVÆBNERFORENING

Fulbyvej 15

4180 Sorø

E-mail: dansk@biavl.dk

Telefontider man-tor: 9.00-14.00

Tlf. 57 86 54 70

En humlebirede fra en opdrættet humlebifamilie. Foto: Yoko Dupont.

Omkring juli begynder dronningen at producere nye dronninger og hanner, og hun stopper med at lave arbejdere. De nye dronninger tager på parringsudflugt, og efterhånden som de er blevet parret og har spist sig stærke nok til at overvintrere og starte næste års bo, finder de et sted at overvintrere, mens resten af den gamle koloni dør. Fra september til marts ligger de befrugtede humlebidronninger i dvale, og man ser dem ikke udenfor.

Redepladser og overvintringspladser

Humlebieerne bygger i hulrum i uforstyrrede kvasbunker, i stembunker og stendiger, i jorden, i gamle musebo og fuglekasser, og i brændestabler. Der er ofte mangel på redepladser, og det er ikke ualmindeligt, at der er kamp om dem. Er en humlebidronning ikke stærk nok, kan hun risikere, at hun ikke har kræfter nok til at finde en ubeboet rede og starte boet. Har hun fundet en rede, kan hun også risikere at blive smidt ud igen af en stærkere dronning. Det

er vigtigt, at redepladserne ikke forstyrres.

Udover redepladser, har humlebieerne også brug for egnede overvintringssteder, hvor dronningerne kan bore sig ned f.eks. kompost- og kvasbunker, nordvendte stembunker og stendiger eller løs jord.

Føde

Nogle humlebiarter flyver kun nogle få hundrede meter fra redepladserne efter føde, mens andre kan flyve op til omkring en kilometer. Gennem hele deres flyvetid fra tidligt forår til sensommer er der generelt brug for et varieret og rigeligt udbud af biplanter i nærheden af redepladserne, så kolonierne kan vokse sig stærke. Herudover er der særligt to kritiske tidspunkter:

1) Når humlebidronningerne kommer frem efter vinterens dvale, har de brug for rigeligt af både nektar og pollen, så de kan spise sig stærke nok til at anlægge bo. Det er derfor vigtigt at sørge for, at der

Støttet af Landbrugsstyrelsen

DANMARKS BIVKULTURLANDSKAB

Fulbyvej 15

4180 Sorø

E-mail: dansk@biavl.dk

Telefontider man-tor: 9.00-14.00

Tlf. 57 86 54 70

er tidligt blomstrende biplanter f.eks. blomstrende afgrøder, hvidblomstrede hegn, pil, løgplanter, bærbuske og frugttræer.

2) Inden de nye parrede dronninger går i dvale for vinteren, har de brug for rigelig føde, så de kan spise sig stærke nok til at overleve vinteren og klare udfordringerne ved at finde og fastholde et bo samt opfostre det første kuld arbejdere.

Vilde blomstrende urter, buske, hegn og træer er de bedste fødekilder, men flere afgrøder og haveplanter kan også give føde til humlebieerne. Afgrøder har dog ofte en kort blomstringstid, og de fjernes pludselig ved høst, så det er vigtigt, at der er tilstrækkeligt med andre blomstrende biplanter både før og efter afgrøden.

Sprøjtning

Det vigtigt at være varsom med sprøjtemidler, både med insektmidler og ukrudts- og svampemidler, da de ofte er skadelige for bierne eller for biernes fødeplanter. Læs mere i faktaarket: Det gode miljø for bierne – sprøjtning.

Hvad kan man se

Om foråret kan man se de store dronninger, der ofte flyver lavt henover jorden, hvor de leder efter en rede, eller man kan se dem i blomsterne, når de indsamler nektar og pollen. Efter det første kuld arbejdere er klækket, ser man dem ikke længere, men man ser de mindre arbejdere hente føde i blomsterne. I sensommeren kan man se både de mindre arbejdere og de nye store dronninger og hanner. Der er forskel fra art til art på, hvornår dronningerne indleder dvalen, så man vil gradvis se færre og færre af dem i løbet af sensommeren.

Bestøvning

Humlebieerne er gode bestøvere af mange afgrøder og vilde planter. Hvis man sørger for gode leveområder, hvor de kan finde føde og redepladser, vil mange af dem medvirke til højere udbytte og plantediversitet. Når de indsamler føde, kan de i modsætning til de fleste andre bier, vibrere blomsterne, så de løsner pollenet. Den evne gør dem til gode bestøvere af f.eks. blåbær, og den anvendes ved bestøvning af tomat i drivhus.

En fuglekasse fungerer fint som redested for humlebieer. Foto Jørgen Balslev Hansen.

Der findes både korttungede og langtungede humlebieer. De langtungede humlebieer er særligt gode bestøvere af blomster med langt kronrør, f.eks. rødkløver og hestebønne. Hvis man vil opbygge en god bestand af langtungede humlebieer, er det nødvendigt at sørge for, at der er rigeligt med blomster med lange kronrør eller sporer, f.eks. kulsukker. De humlebieer der kan købes til bestøvning er alle korttungede jordhumler.

Litteratur

- Rødlisten: <https://bios.au.dk/raadgivning/natur/redlistframe/roedliste-2019/>
- Dupont, YL & HB Madsen, HB & (2010). Humlebieer. Natur og Museum, 52. 36 sider.

Se mere på:

WWW.BESTØVERPORTALEN.DK

Støttet af Landbrugsstyrelsen

DANMARKS BIVLERFORENING

Fulbyvej 15

4180 Sorø

E-mail: dansk@biavl.dk

Telefontider man-tor: 9.00-14.00

Tlf. 57 86 54 70